

Kwetsbare talen

Wat gaat er verloren wanneer een taal verstomt?

Inhoud

8	Inleiding	150	Talen in Afrika
		156	Suba
12	Talen in Noord-Amerika	164	Hadza
18	Karok	172	Siwi
26	Haida	180	'Ongota
34	Seri	188	Bade
42	Garifuna		
50	Micmac	196	Talen in Azië
		202	Ainu
58	Talen in Zuid-Amerika	210	Aka
64	Aymara	218	Tuvan
72	Waroa	226	Mehri
80	Mapudungun	234	Temuan
88	Quechua de Santiago del Estero		
96	Ticuna	242	Talen in Oceanië
		248	Chamorro
104	Talen in Europa	256	Gumbaynggirr
110	Reto-Romaans	264	Maori
118	Noord-Samisch	272	Rotumaans
126	Cornisch	280	Tiwi
134	Roetheens		
142	Tsakonisch	288	Denkbetuiging

Zinnen

Qamqa suk urpilata apamusqaykita

Ik zag dat je een duif hebt meegenomen

Myentras purisqaykupi uyaripoq karayku

Terwijl we liepen luisterde ik naar hem

Een bekend gezegde in het Santiagueño luidt:

**Mana munanqui mana rejsisckayquita
Manapas michanqui mana munasckayquita**

*Begeer niet wat je niet kent
Bescherm niet wat je niet bemint*

Het Spaans en het Quechua de Santiago del Estero hebben veel woorden aan elkaar ontleend:

Spaans

Que talta purinqui?

Huasiyqui maypi tian?

Quechua

¿Qué tal andas?

¿Tu casa dónde está?

Nederlands

Hoe gaat het met je?

Waar is je huis?

In 2014 werd de lange strijd van de inwoners van Cornwall om als minderheid erkend te worden gewonnen. Ze hebben nu een officiële status, net als de inwoners van Schotland, Ierland en Wales. Hoewel slechts 557 mensen bij de census van 2011 aangaven dat het Cornisch hun voornaamste taal was, getuigt het feit dat er nu weer sprekers van de taal bestaan van hun vastberadenheid om het unieke Keltische erfgoed te behouden.

Er wordt aangenomen dat de in 1779 overleden Dolly Pentreath destijds de laatste moedertaalspreker van het Cornisch was. Volgens de legende waren haar laatste woorden: **‘Me ne vidn cewsel Sawznek!’** (*‘Ik wil geen Engels spreken!’*)

Het Cornish

Cornwall heeft zijn eigen volkslied, dat op dezelfde melodie gezongen wordt als de Bretonse en Welshe volksliederen.

**Bro goth agan tasow, dha fleghes a'th kar,
Gwlas ker an howlsedhes, pan vro yw dha bar?
War oll an norvys 'th on ni skollys a-les,
Mes agan kerensa yw dhis.
Kernow, Kernow y keryn Kernow;
An mor hedre vo yn fos dhis a-dro
'Th on onan hag oll rag Kernow!**

*Oud land van onze vaders, je kinderen houden van je,
Dierbaar land van het westen, welk land is jouw gelijke?
Over de hele wereld zijn wij wijd en zijd verspreid,
Maar onze liefde is voor jou.
Cornwall, Cornwall, we houden van Cornwall;
Zolang de zee je als een muur omringt
Staan wij allen voor Cornwall.*

Het Ainu

Het Ainu beschikt zowel over een op het Latijn gebaseerd schrift als over een aangepaste vorm van het Japanse syllabische Katakana-schrift. De onderstaande zin is een voorbeeld van een introductie van een **kamuy-yukar** (episch verhaal over Aino-goden).

Sinean to ta petetok un sinotas kusu payeas awa, petetokta sine ponrupnekur nesko urai kar kusu uraikik neap kosanikkeukan punas=punas.

Op een dag, toen ik op weg ging naar de bron van het water (van de rivier), werd de notenhouten paal geslagen toen een kleine man bij de bron van het water helemaal alleen een notenhouten plank overeind zette. Hij stond daar nu eens vanuit zijn middel voorovergebogen en dan weer rechtop, telkens opnieuw.

In het Japanse Katakana ziet dezelfde tekst er als volgt uit:

ツネアソ ト タ ペトク ウソ ツノタッ クス パイエアッ アワ, ペトッタ
ツネ ポソルフネクロ ネスコ ウテイ カロ クス ウテイキク ネマフ コサニクケ
ウカソ プナッ・プナッ・

In heel Japan komen plaatsnamen voor die uit het Ainu afkomstig zijn, zoals **Sapporo** (*droog gebied*), **Yamashiro** (*land van kastanjabomen*) en **Shikyu** (*plek met biezen*).

De muziek van de Ainu kent vele **upopo** (*liedjes*) en **rimse** (*dansliedjes*), begeleid door verschillende muziekinstrumenten, zoals de vijfsnarige **tonkori**.

De Ainu hebben een rijke orale traditie met veel **yukar** (*heldenverhalen*), **uwepeker** (*volksverhalen*) en **kamuy-yukar**. Het woord **aino** betekent letterlijk *menselijk* en wordt gebruikt in de betekenis van het tegenovergestelde van een **kamuy**, of *god*.

Enkele bewoners van Hokkaido bejiveren zich ervoor de traditionele Ainu-ceremonies nieuw leven in te blazen. Tot voor kort waren sommige ceremonies, zoals de **asir-cep-nomi** (*ceremonie om de nieuwe zalm te groeten*), al meer dan honderd jaar niet uitgevoerd. De **ekashi** (*leider*) introduceert een ceremonie normaal gesproken met de woorden: **Onkami-anna** (*Laat ons bidden*).